

Molnár András

GLAVINA LAJOS, CSÁKTORNYA ORSZÁGGYÜLÉSI KÉPVISELŐJE

A forradalom és szabadságharc zalai résztvevői közül elsősorban Deák Ferenc, Csány László, valamint a katonák, a honvédtisztek életrajza és 1848/1849-es tevékenysége ismeretes. A „civil” politikusok, megyei vezetők és országgyűlési képviselők közül jóformán csak Csertán Sándor képviselő és kormánybiztos életútját ismerjük. Csillagh Lajos első alispán, Horváth Vilmos másod alispán és kormánybiztos, vagy pl. Oszterhueber József helyettes alispán életrajza még várat magára. A forradalom és szabadságharc 150. évfordulójának tiszteletére a magyar országgyűlés 1999-ben készült megjelentetni „Az 1848/49-es nemzetgyűlés képviselői almanachja” címmel az első magyar népképviselői országgyűlés képviselőinek életrajzgyűjteményét. Írásunk e kötethez kapcsolódik. Glavina Lajosnak, a Csáktornyai választókerület országgyűlési képviselőjének életrajzát és 1848-as tevékenységét mutatja be.

A Glavina családot hiába keressük a magyar családtörténeti irodalomban. Ilyen nevű nemesi családot még a legnevesebb genealógusok, Nagy Iván vagy Kempelen Béla sem ismertek, pedig Lipót császár 1676. június 29-én Bécsben kelt kiáltványában nemességet adományozott a kisebb muraközi birtokokkal rendelkező, és valószínűleg horvát származású Glavina család számára. Nemességüket 1678. február 9-én hirdették ki, Zala megye Körmenden tartott közgyűlésén. A család másfél évszázadon keresztül a kismemesek eseménytelen életét élte, egyik családtag sem tűnt ki különösebben. Birtokaik csekély jövedelmét csupán a 19. század elejétől kezdve próbálták meg iskoláztatás révén megszerzhető jövedelemmel, hivatalviseléssel, értelmiségi pályára lépve kiegészíteni.

A muraközi Perlakon élő, és 3 hold szántóföldön, 1 hold réten valamint ó kapás szőlőben gazdálkodó Glavina Balázs tanulni küldte legidősebb fiát, Lajost Glavina Lajos a Csáktornya melletti Pribiszlaveczen született 1806. augusztus 12-én, és a kanizsai piarista gimnáziumban végezte el 1817 és 1820 között a 2-4. grammatikai osztályt, későbbi sógora, Csertán Sándor társaságában. Nem tudjuk, hogy szülei korábban ismerték-e egymást, vagy csupán itt, Kanizsán, véletlenül találkozott-e a két diák, de tény, hogy barátok, néhány év múlva pedig rokonok lettek. Cserfán Sándor ill. Glavina Lajos életútja meglehetősen sok hasonlóságot mutatva, szinte párhuzamosan haladt. A jogakadémia elvégzését követő egyéves joggyakorlat után mindketten 1829-ben szereztek ügyvédi diplomát. Glavina Lajos ügyvédi oklevelét az 1829. április 27-én kezdődött zalai közgyűlésén hirdették ki. Ugyanezen a közgyűlésen vált ismertté Zala megye főispáni helyettesének,

Glavina Lajos síremléke

Baththyány Imre grófnak Pesten, 1829. április 4-én írott levele, melyben Baththyány Zala megye tiszteletbeli tisztii alügyészévé nevezte ki Cserfán Sándort és Glavina Lajost. Glavina egy hónappal később már egy olyan ügyben indított büntetőpért, amelynek előkészítésén - ugyancsak tiszteletbeli alügyészként - korábban Deák Ferenc dolgozott.

A tiszteletbeli alügyészi munka nem járt fizetéssel, és egy birtoktalan fiatalember számára csupán tapasztalatszerzést jelenthetett; a megélhetést Glavinának másutt kellett keresnie. Ismeretlen pártfőgójának - talán éppen Baththyány Imre grófnak - ajánlatára titkári állást nyert Baththyány Fülöp hercegnél, majd az 1830-as évek végéig uradalmi ügyészként dolgozott a herceg körmendi és kanizsai uradalmaiban, miközben állandó lakóhelye Körmenden volt. Nekrológjai szerint már ezidőtájt jelentékeny szerepet játszott Vas megye közéletében: „Higgadsága, mély belátása, érveiben gazdag szónoklatai a megye közönségét bámulatra keltették, s benne egyik vezérszónokukat tisztelték”/

Glavina pályafutásának egyik biztos támasza Zala megye 1827-1831-es alispánja, Sellyey Elek, Cserfán Sándor sógora - s így Glavina későbbi rokona - volt. Glavina még uradalmi alügyész volt Körmenden, amikor 1831. márciusában egy kis „összeesküvésre” kérte Sellyey Eleket. Miután Glavina híru l vette, hogy a herceg magyar nyelvű ügyintézését készü l bevezettni a körmendi uradalomban, kérte az alispánt, hogy szólíttassa fel Zala megye á l-tal a herceget, miszerint a kanizsai uradalom ügyviteli nyelve is a magyar legyen.

Glavina híve volt a reformkor magyar irodalmának is. Könyveinek

egy részét - így pl. Schedel (Toldi) Ferenc Tudománytárának köteteit - Sellyey segítségével a kőszegi Reichard könyvkereskedésből szerezte be.” 1836-ban Kossuth Lajos kézírással sokszorosított ellenzéki lapjának, a Törvényhatósági Tudósításoknak előfizetőjeként tartották számon Körmenden. Közben Glavina zalai megbízatásait sem hanyagolta el. Munkájának elismeréseként 1834. március 11-én Zala megye táblblabirájává nevezte ki Baththyány Imre gróf.

Az 1840-es évek elején a Zala megyei Nemesapátiban telepedett le, miután feleségül vette Csertán Sándor nővérét - és Sellyey Elek sógornőjét - Csertán Zsuzsannát. Felesége birtokán élve visszavonult ugyan Vas megye közéletétől, ám munkája továbbra is Körmendhez kötötte, miután Baththyány Fülöp levéltárnoka lett, és ő rendezte, kezelte a hercegi család levéltárának iratanyagát. Nyilvános politikai szerepet 1848 előtt nem vállalt ugyan, ám a kulisszák mögött összekötő volt a vasi és a zalai liberális ellenzék között. Így pl. 1843 augusztusában ő mozgósította a nemesi adóviselés ügyében döntő jelentőségűnek ígérkező zalai közgyűlésre mindazokat a vasi liberálisokat, akiknek Zalában is volt szavazati joguk. 1845 februárjában Vas megyében, egy hónappal később pedig Zala megyében vállalt önkéntes adófizetést. Birtoka nem lévén, jövedelme után évente mintegy 10-12 pengőforint önkéntes adót ajánlott fel mindkét megyében. Vas megye 1845. június 8-i közgyűlésén Glavina is fel lépett az adminisztrátori rendszerrel szemben, majd pedig - mint a titkosrendőrség besúgója jelentették - Reiszig Alajos kámoni kúriájában tanácskozott az ellenzék vezetőivel.

Glavina 1846-ban állást változtatott: a Nagykanizsa melletti palini uradalmat megvásároló belga király szolgálatába állt, és az uradalom kormányzójává nevezték ki. (E tisztséget kerek 30 esztendeig, 1876-ig viselte) Palinból küldte Glavina 1847 júliusában egyik körmendi barátjának, Chernel Eleknek az alábbi politikai helyzetértékelést: „Baráti emékezetel igen megörvendeztetett. Én Vasról és azon napokról, melyeket köztetek töltém, soha meg nem felelkezendem. Hogy híremet nem hallátok, azon politikai apátia az oka, melybe a sors döntött. Helyzetem ellen ugyan semmi panaszom, de a szentírás szavait mégis érzem magamon, miszerint nemcsak kenyérből él az ember, és a materiális jólét maga nem képes minden embert kielégíteni. A zalai tisztválasztáshoz én csak egy rész öltettel járultam végeldöntésénél, mely emberek gyöngeségeire volt számítva, és került. Itt nemigen vette valaki észre, hogy tőlem jött. A választás végeredményben jól esett ki részünkre, de bennem sírt a szív azon látványon, hogy egy-két gazember az

összes értelmiség győzelmét, midőn akarja, kétségessé teheti.

Én senkinek, még legjobb barátomnak sem fedeztem fel nézeteimet és tapasztalati-mat, melyeket - nem lévén úgy, mint mások elfoglalva - tehettem, meri Napoléon szerint nem jó tudni az embereknek, hogy veszélyben vannak; de neked elmondom, hogy az ellenzéknek, míg a mostani viszonyok fennállanak, sehol sincs e honban jövődjéje. Felülről rohanó intrikák és pártszellem, középen és alulról szájatátó haszonlesés és szolgaság már nem ismernek semmi szentel, mit el ne tapodjanak, ha gégejöknek kedvez, vagy szükséges a hatalom terjesztéshez. Itt is még csak Deák nagy szelleme tartja össze az embereket, és az úri rend igen nagy többsége még most hódol a jónak, de a kortessereg nagyobb része oly gyalázatos, mint akárhol.

A köveválasztás még mindig nagy gondjaink közé tartozik. Most úgy halljuk, a másik párt Deáktól és Bogyart akarja. Ez utolsó a politikában nemcsak cseccsemőnek, de születettnek sem mondhatatik, mert e téren még nem mutatta egyéb életjeleit, mint-hogy az adót suttymóban ő is segítette ledurongolni, és amennyire lehetett, ennek következményeivel népszerűséget keríteni. Mi úgy vagyunk ugyan meggyőződve, hogy Deákkal akárki megy, mindegy, de a dolog mégis akörül forog: nem csalnak-e meg bennünk először, másodsor mi következményei lennének ily koalíciónak? A legjobb esetenk vége mégis az lenne, hogy derék és kiképzett Tolnayt, kit ezen pályára szántunk, fel kellene áldozni. Semmittevés alig illenék hozzánk, működés sok pénzt és fáradságot igényel. Így követeink választása körülményeit nem tudnám előre meghatározni, de azt bizonyosan tartom, hogy Deák követ lesz, és ezen végcélra irányozzuk minden lépésünket, csak-hogy méltón elküldhessük".

Vas megye politikai életére áttérve Glavina a következőkkel hűtötte le körmendi barátja reményeit: „követválasztásokra elmegyek én is, de nem azon fontossággal, melyet a Te barátságod leveledben nékem tulajdonít, mert már én Vasban egy vokssal sem bírok, nem-hogy száz kortest érnék fel!"

Zala megye 1847. október 4-i, követválasztó közgyűlése alkalmával Glavina is élénken tiltakozott, amikor a zalai adminisztrátor, Festetics Leó gróf megyei jóváhagyás nélkül vezényeltetett cs. kir. katonaságot a követválasztás helyszínére. Glavina ekkor leszögezte: „Bármennyire legyenek is esetek, hol a katonaság alkalmazása elkerülhetlen, meg kell vallani, hogy a katonaság alkalmazása mellett a szabadság gyakorlata nem más, mint kegyelem, s akárhányszor alkalmaztatik más által, és nem a megye által, a megye nem gyakorol szabadságot, hanem annak kegyelmétől függ, kitől a katonaság berendelése. Annak, hogy a katonaságot csak a rendek rendelhetik meg, a törvényben is világos nyoma van, mert ez nem más, mint karhatalom, azt pedig nyilván kimondja a törvény, hogy karhatalmat csak a megye közönsége rendelhet. Így tehát akármely véletlen rendelte ide a méltóságos úr a ka-

tonaságot, rendelte a törvény ellen, mert az a megyének rendelete nem volt; s a méltóságos úrnak ezen tette mindenesetre hiba. Azért kívánja: jelentsék ki a rendek, hogy a katonaságnak ideállítását helyben nem hagyják, annak használatát eltávolítják, és őméltóságát felszólítják, adja nekik tudokra, hogy távozzanak". Az ellenzék meghátrálásra kényszerítette a zalai adminisztrátort, így a követválasztás szabadságát nem árnyékolták be fegyverek." Vasban viszont, ahol az ellenzék nem volt ilyen karakán, két héttel később Glavina szeme láttára, katonasággal verte szét Zichy-Ferraris Bódog főispáni helyettes a követválasztás önkényes módja ellen tiltakozó vasi liberálisokat."

Szülőföldjével, a horvátok lakta Muraköznel akkor került közvetlen kapcsolatba Glavina Lajos, amikor Zala megye állandó bizottmányának 1848. május 9-i ülése őt is kinevezte a Csáktornyai felállítandó kerületi törvényszék bírójává." A kerületi törvényszékek a korábbi földesúri, úrszéki bíraskodást váltották fel. Muraköz népe - amint arról a Pesti Hírlap tudósított - felette örvendett, hogy megszabadult a Festetics uradalom bíraskodásától." A csáktornyai törvényszék néhány héten belül megkezdte tevékenységét. Glavina június 14-én már mint a törvényszék választott elnöke folyamodott a megye állandó bizottmányához, hogy „a muraközi járás népszerűséghez a már eddig támadott és a birtok teljes felszabadulása után ezután még számottevőbb támadandó perekhez képest a jegyzői és pénztári foglalatosságuknak egy jegyző meg nem felelhet", ezért a jegyző mellé egy fizetéssel ellátott írónkra lenne szükség."

1848 nyarán Glavina Lajos volt a Muraköz lakosságának mintegy felét felölölő csáktornyai választókerület egyetlen országgyűlési képviselőjelöltje. Egész Muraközben a nem nemes lakosság kb. 10%-a, a felnőtt férfilakosság 42%-a, összesen 5734 fő nyert az áprilisi törvény értelmében választójogot. A Csáktornyai választókerülethez Muraköz nyugati része tartozott, 2880 választóval." A muraközi választók öntudatra ébresztését kívánta szolgálni az alábbi, Glavinát támogató kis kortesversike:

„Ébredj fel polgártársam,
Egyenjogú bajtársam;
Indulj el Csáktornyára
Népkövet választásra.
Jól megfontold: mit művelsz,
Kiben és mit helyezesz;
Ne csábítsd meg magadat,
Becsüld meg nyered jogodat.

Glavina Lajost vélném,
Követeink szeretném;
Elmélkedjél magadban,
Egyezhetsz-e szavadban?
Ha velem egyetértesz,
Kebeledben így érzesz:
Akkor közakarattal,
Szabad határozattal

Glavina Lajos követ
Képviseljen bennünket;

Védelmessze jogunkat,
Arany szabadságunkat.
Lelkes bizodalunkbul
Törekedjen szilárdul:
Édes Hazánk javára,
A Nép boldogságára!"

A csáktornyai választókerület horvát választói 1848. június 15-én „közegyetértéssel" választották országgyűlési képviselőjüké Glavina Lajost."

A július 15-én összeülő népképviselői országgyűlésen Glavina alig hallatta a hangját. Nevével többnyire csak a név szerinti szavazások alkalmával találkozunk, Muraköz ügyében azonban többször is szót emelt. A képviselőház július 26-i ülésén terjesztették elő Bogdanovics Villibald, Torontál megyei képviselő indítványát, hogy vegyék zár alá a horvátországi pártütést támogató egyházi vezetők, így pl. a zágrábi püspök magyarországi birtokait. Bogdanovics ugyan visszavonta az indítványt, ám Palóczy László miskolci képviselő - a reformellenzék régi, kipróbált harcosa - mégis felkarolta az ügyet. Palóczy előadta, hogy tudomása szerint Zala megyének egy része a zágrábi püspökséghez tartozik, és nem érti, miként lehet ezen megyét a zágrábi püspök kormánya alatt hagyni, amikor a papság minden rendelkezést a püspöktől vár, és azt sem lehet tudni, milyen levelezések folynak közöttük. „Nekünk lehetetlen a zágrábi püspök hatósága alatt meghagyni Zala megye muraközi járását és a többi magyarországi vidéket" - jelentette ki Palóczy, majd azt indítványozta, hogy hagyják meg a vallás és közoktatási miniszternek, miszerint amíg a dolgokat rendbe nem hozzák - az országgyűlés további rendelkezéséig - „a magyarországi részeknek a zágrábi püspöktől függése tüstént függesztessek fel".

Ezek után Glavina is kötelességének tartotta előterjeszteni, miszerint Zala megye muraközi járását - mely hatvanezer-nél több lelket számlál - még a zágrábi püspök kormányozza. A korábbi országgyűlések folyamán Zala megye többször is utasítást adott követeinek, hogy a törvényhozás mentse fel Muraközt a zágrábi püspök hatósága alól, ez azonban mindeddig nem történt meg. Arra nézve, hogy mennyire káros a fennálló helyzet, Glavina konkrét példát nem tudott felhozni. Azt azonban kijelentette, hogy általánosságban, miután a horvát ajkú muraközi népet egyenesen Zágrábból kormányozzák, ezáltal pedig Horvátország szoros összeköttetésben van, ez a viszony Magyarországra nézve „nem igen hasznos". Ezért ő is azt kívánta, hogy a kultuszminiszter terjesszen a képviselőház elé javaslatot, mely szerint Muraköz „a zágrábi püspöknek egyházi kormányzata alól fölmentessék". Ha a minisztérium ezt nem tenné, Glavina magának tartotta fenn az indítványozás jogát.

Eötös József báró, vallás és közoktatási miniszter válaszában biztosítani igyekezett a képviselőket, hogy a muraközi járás papsága nemcsak a magyar nemzetiiség ellen nem tett semmit, hanem Csány kormánybiztos jelentése szerint mindent el-

követ a nyugalom fenntartása érdekében. Eötvös kötelességének vallotta, hogy a muraközi klérus érdemeit - mintegy jutalmul - a törvényhozás előtt is kijelentse. Ettől függetlenül ígéretet tett azonban a képviselőháznak, hogy - ismervén Magyarország régi kívánatát - a muraközi járás zágrábi egyházmegyétől való elválasztásának ügyét maga is tárgyalás alá fogja vetetni. Boja Gergely, Zala megye kanizsai választókerületének képviselője (a kanizsai tanítóképző polgári származású tanára) támogatta ugyan Muraköz zágrábi püspökségtől való elválasztását, a mielőbbi megoldást azonban nem sürgette. Eötvöst megerősítve kijelentette, hogy a muraközi lelkészek nemcsak nem ellenségei az alkotmánynak, sőt, arról értesült, miszerint - hála a tisztviselők és papok buzgalmának - az új törvényeket talán sehol sem fogadták olyan lelkesen, mint a Muraközben. Boja úgy vélte, hogy a Muraközben egyelőre megfelelő szellemű lelkészek vannak, de előfordulhat, hogy a zágrábi püspök olyanokat rendel oda, „kik a népre igen káros hatást fognak gyakorolni”. A kérdést azonban óvatosan kell kezelni, mert - mint Boja mondta - „Horvátországban a papság különösen a vallást használta lázításra, miért adnánk tehát nekik új okokat s alkalmat, hogy elmondhassa: mosta mi jószágainkat vették el, nemsokára vallásotokat fogják elnyomni”.

Ezek után a kérdés néhány napra lekerült a napirendről. A képviselőház augusztus 3-i ülésén azonban Madarász László csákvári képviselő, a radikális baloldali ellenzék egyik szószólója számon kérte Eötvöstől, hogy elválasztotta-e már Muraközt a zágrábi püspökségtől, és megtette mindent annak érdekében, hogy a püspök magyarországi jövedelmei ne a horvát pártütést segítsék elő. A miniszter válaszában kifejtette, hogy a muraközi járás átcsatolása - a katolikus egyház szokásait és elveit figyelembe véve - nem megy egyik napról a másikra. A maga részéről megteszi az első lépéseket, és amint eredményre jut, törvényjavaslatot fog benyújtani. Azt azonban Eötvös tagadta, hogy bizonyítható lenne a zágrábi püspök magyarellenes eljárása, sőt ismételtén kijelentette, hogy „Muraközben a katolikus papság jól járt el, s hogy a nyugalom fenntartása nagy részben ezen klérusnak köszönhető”.

Eötvös válaszára reagálva Madarász nem vonta kétségbe, miszerint Muraközben rend és béke van, szerinte azonban Magyarország muraközi részét a legkisebb zavar nélkül el lehetett volna választani a zágrábi püspökségtől. Elvárta a kormánytól, hogy minél kevesebb pénzt engedjen Magyarországról Horvátországba folyni. Ugyanezt követelte a minisztertől Perczel Mór, a radikális budai képviselő is. A vitában Glavina Lajos ismét felszólalt, és azt fejtette, hogy a zágrábi püspök magyarországi birtokainak ügye nincs szoros összefüggésben Muraköz egyházi hovatartozásával, a két kérdést más-más úton kell rendezni. Muraköz elválasztását illetően Glavina előadta: „Ez valóban szükséges, mert habár Muraköz most még csendes, habár a nép Magyarországhoz szíj; ezt semmi esetre

nem a zágrábi püspök kormányának, hanem az ottani lelkes tisztviselőknek s az ottani papságnak kell tulajdonítani, mert a papság nem Zágrábból vett irányndl fogva, hanem önlélkéből tett”. Horváth József, Zala megye letényei választókerületének képviselője csupán annyival egészítette ki a Glavina által elmondottakat, hogy Muraköz magyar érzésű papjai valóban dicséretet érdemelnek, szintúgy a tisztviselők, akik a nép magyarság iránti rokonszenvét fenntartják. Akad azonban a Muraközben két illír érzelmű lelkész, a kottori és a goricsányi plébános, akiket hasznos volna máshova áthelyeztetni. Mindezen felszólalások után a képviselők többsége elfogadta a miniszter válaszait, és a képviselőház a maga részéről egyelőre lezárta az ügyet.”

Glavina sógora, Cserfán Sándor is ott volt a pesti országgyűlésen, mégpedig a zalaegerszegi kerület képviselőjeként. 1848. szeptember 4-én mindketten bekerültek a másnap Bécsbe induló, békes megoldást kereső, ám eredménytelenül hazatérő szántagú országgyűlési küldöttségbe. Jellacic szeptember 11-i betörését követően néhány héten belül mindketten hazatértek, mert úgy gondolták, munkájukra, befolyásukra nagyobb szükség van az ellenséges hadmozdulatoknak és megszállásnak kitett Zala megyében, mint az országgyűlésen. Glavina a képviselőház szeptember 17-i ülésén kért és kapott eltávozási engedélyt. Hazatérése azért volt különösen indokolt, mert Jellacic a fegyveres erővel megszállt Muraközt elszakította Zala megyétől, és egy rendelettel Varasd megyéhez, tehát Horvátországhoz csatolta. Muraköz horvát lakossága a szeptember 18-i Csáktornyai népgyűlésen megtagadta a csatlakozást, és ellenségesen viselkedett a Varasd megyei tisztviselőkkel, valamint a fosztogató horvátokkal szemben. Minden jel arra vall, hogy a muraközi horvátok híek maradtak Magyarországhoz. Ebben nagy szerepe volt a járás magyar tisztviselőinek, valamint a magyar ügy mellett kiálló lelkészeknek, így Gasparich Kilitnek is. Glavina hasonló megfontolásból, a muraközi lakosság Zala megyéhez való tartozását, ragaszkodását erősíteni tért haza.

1848. október 18-án szabadították fel Muraközt Perczel Mór honvédei a horvát megszállás alól. Aznap hadijelentésében Perczel többek között az alábbiakat közölte az Országos Honvédelmi Bizottmánnyal: „Én a néphez hűségéért egy köszönő iratot bocsájtok, és mindent a régi visszahelyezett tisztviselők és rend alá utasítok. E részben Glavina nemzetgyűlési képviselőjűk nékem közremunkálással lévén.” Glavina tehát október 18-án már Csáktornyan volt, és a muraközi lakosság megnyugtatásán fáradozott. Sógora, Cserfán Sándor, aki október 8. óta kormánybiztosként tevékenykedett Zala megyében, és többek között Perczel hadtestjének ellátását szervezte, október 22-én arról értesítette az Országos Honvédelmi Bizottmányt, hogy tisztviselőitársaival igyekeznek felvilágosítani Horvátország lakosságát is a magyar kormány törekvéseiről. „Ma eresztünk haza elfogott 80 fuvarost - írta Cserfán -, szándékom ezeket kenyérral és

borral megvendégetni, és az itteni tisztviselők, és Glavina Lajos követ úr által minden szükségességekről őket felvilágosítani. Különösen tudokra szándé(ko)zunk adni, hogy a hegyvám is megszüntetett, mi nagy hatást fog szülni a horvát részeken, ezek mint élő proklamációk fognak szolgálni, de azon felül írott proklamációkat is fogunk vélek beküldeni”. A horvátul anyanyelvi szinten beszélő Glavina feltehetően közreműködött a kiáltványok megfogalmazásában is.

1848. november 8-án Perczel megelőző támadást hajtott végre a Muraköz elfoglalására készülő horvát és stájerországi cs. kir. csapatok ellen. A stájerországi Friedland sikerült ugyan az ellenséget meglepni, de jelentősebb erőket nem tudott megsemmisíteni, így a Muraközt fenyegető ellenség túlerőben maradt. A friedouai ütközet napján maga Glavina is a Muraközt védelmező magyar sereg megerősítését kérte az Országos Honvédelmi Bizottmánytól. A Csáktornyai kerület képviselőjeként, 1848. november 8-án írott hivatalos levelét teljes terjedelmében idézzük:

„Tisztelt Honvédi Bizottmány!

Perczel Móric tábornok által felhíva, de küldöm iránti kötelességtől indítva Perczel úr táborát Muraközbe kísérem, hal is azon viszonyokban, melyek a hadsereg és kivált ezen idegen ajkú nép közt felmerülnek, mindezeideig közben járulok. Azon éretnél fogva, mellyel a haza, úgy e nép java iránt viseltem, kötelesnek értem magamat Tisztelt Bizottmányhoz a következőkkel járulni:

Midőn múlt október hónap 17-én Perczel Móric úrnak és vitéz seregének a vakmerőséggel határos bátorsága által sikerült egész Muraközi egy nap ~~ad~~ villám sebességgel visszafoglalni, a nép a legbensőbb örömmel üdvözölte a sereget, és nem késett mindezzel minden kitelhető áldozattal járulni annak ellátásához, és készséggel teendő ezt továbbá is, csak sorsát biztosítva lássa, de nekem, mint fele Muraköz képviselőjének, percenként nőnek aggodalmaim, hogy e nép nagy veszélyben van. Ugyanis: Mi Perczel Móric tábornok úrnak mély belátása, és seregének vitézsége iránt teljes bizodalommal viseltetünk, de látjuk, és ismételt biztos hírek után tudjuk, miképp Stayerban és Horvátországban naponként növekedik az ellenség száma, és oly készületek tétetnek, melyek legközelebbi oly megrohanásunkat sejtítetik, melynek az itteni sereg is áldozatul eshetnék, és esetben Muraköz sorsa is borzasztó lenne. Az illírek első berohanásakor még meg volt Muraköz kímélve, mert hitték e népet Horvátország részére megnyerhetni; miután azonban ez nekik nem sikerült, sőt e nép illírek ittléte alatt is adóját titkon Zala megyébe, kétszeres pontossággal fizette, a magyar sereg bejövetelevel pedig üldözte is az illíreket, s most is tömegben őt áll a határon, borzasztó bosszúállásnak leend e nép kitéve, ha még egyszer illír hatolom alá esik.

Ezen körülmény, úgy az öszves hon érdeke indít, hogy könyörögve járuljak Tisztelt Honvédi Bizottmányhoz, miszerint a mura-

közi hadsereg rögtön megerősítették e következendő okoknál fogva:

1. Gróf Teleki hadserege kivonulása a szerdahelyi álló hid elégette, és most csak jobbadán rossz révek, és a letenei győnye hajhíd tévén a közlekedést, itt egynéhány hét múlva az összeköttetés a többi Magyarországgal teljesen félbeszakad, tehát a hadseregnek vagy olyannak kell lenni, mely minden veszéllyel dacolhasson, vagy Muraközből kevés napok múlva ki kellene vonulnia.

2. Ha a hadsereg kivonul, és ezen horvát ajkú nép másodszor is az illírek prédájává tétetik, kétségbeesik a magyarok rokonszenve iránt, és elidegenedik nemzetüktől, melyhez eddig oly ritka hűséggel ragaszkodott.

3. Muraköz földadása nemcsak helybeli, hanem országos kár, mert ezen tartomány 61 ezer lakossal, virágzó 103 faluból és mezővárosokból állván, ezen évben Zala megyei pénztárba 60 000 pengőforintot fizetett, és az utolsó országos kivétel szerint 800 katonát od; ennek elesével nemcsak tevőleges erejében vesz egy időre Magyarország, hanem Muraköz élelemmel bőven megáldva lévén, az ellenségnek nagy kútforrása leend erejét és élelmét szaporítani, midőn most tölnök elzárva már közel van az éhséghez, mely még maga megadását is vonhatna maga után.

4. Muraközt újra bevenni nem kevesebbe kerülend, mint magát Horvátországot, mert a Mura vizeni átkelésnél nem számíthatni mindenkor ama szerencsére, mellyel Perczel Móric úr és vitéz serege az ellenséget oly váratlanul meglepve, a hajhídat és révet elfoglalták, és életveszéllyel bár, de mégis oly szerencsésen átkeltek; ennek ismétlése ropant áldozatba kerülhet.

5. Muraköz megszállása által Horvátországban munkálatlanul tetemes erő tartatik vissza, mely különben vagy máshol fordíthatnák ellenünk, vagy Muraköz feladásával is további berohanásnak megállítására nagyobb erő kívántatnék, mint Muraköz megtartására, minthogy Mura vize félkörben zárván bé Muraközt, Stayertől légrádig majd kétszer oly hosszú vonalt képez mint a Dráva, mely egyenesen folyik, tehát kétszer annyi őrizet szükséges a további betörés ellen, mint a Drávánál, midőn még az ellenséget Muraköz élelmezni is.

Ezen okokból, de küldöm szerencsétlen helyzete tekintetéből is sürgetve esedezem a Tisztelt Honvédi Bizottmánynak, hogy a muraközi hadsereget mihamarabb megerősíteni méltóztatssék. Egykői napi késedelem, és talán késő leend. Újoncok ugyan állítanak Zala és Somogy megyében, de sem fegyverrel ellátva, sem még betanulva nincsenek, hogy rögtön csatát állhassanak.

Továbbá szükséges volna a Murán minél előbb egy vert hidal készíteni, mely tetemesebb költségbe kerülve, csak az állomány segélyével történheték meg.

Ezeket terjesztvén Tiszteli Honvédi Bizottmány elébe, egyszersmind esedezem Perczel Móric tábornok úr kívánságánál fogva is engedelemért, hogy még egy ideig,

míg küldöm sorsa jobbra vagy balra fordul, köztük maradhassak!"

Glavina elképzelései nem válhattak tüberő, főként pedig a Mura folyó áradása miatt már november 1-én kénytelen volt Muraközt feladni. Glavina néhány hétig még Perczel táborában maradt. November 25-én azzal bízta meg Perczel, hogy a stájer határszélen próbáljon fegyvert vásárolni a magyar sereg számára. Amikor december 20. után Perczel csapatai - Muraköz visszaszerzéséről végleg lemondva - elhagyták Zala megyét, Glavina rövid időre visszatért a pesti országgyűlésre. December 24-én meg ott volt az országgyűlés egyik szavazásán, a január elején Debrecenbe költöző képviselőket azonban már nem követte. 1849-es tevékenységéről nincs tudomásunk. Míg sógora, Csertán Sándor 1849 tavaszán újabb kormánybiztos megbízatást vállalt, Glavina - csakúgy, mint 1848 előtt - most is Deák Ferencet követhette, és valószínűleg visszavonult a politizálástól. Így kerülhette el ő is a szabadságharc leverését követő megtorlást. Míg 1850. március 27-én azt írta rokonának, Séllyey Lászlónak, hogy még semmi idézést nem kapott, és nem tudja, mikorra hívják be a császári hadbírórság elé, ügyében 1850. július 20-án már felmentő ítéletet hozott - néhány heti vizsgálat után - a pesti cs. kir. hadbírórság.

Az 1850-es években Paliiban dolgozott, a belga király uradalmi kormányzójaként. 1861-ben, az alkotmány ideiglenes visszaállításakor törvényszéki elnökként is tevékenykedett. Elnöke volt Zala megye nemesi pénztárának, és 1863-tól a Zalavármegyei Gazdasági Egyesületnek. A kiegyezés után a Deák-párt zalai elnökévé választották, és e tisztséget egészen a párt megszűntéig viselte. Elnöke volt még több vízszabályozó társulatnak is, és kiemelkedő szerepet játszott Zala közéletének számos területén. A perlaki kisnemes fia életének utolsó éveiben a legnagyobb vármegyei méltóságot töltötte be: 1880. november 19-től Zala megye főispánja volt. 1883 nyarán ő fekezte meg - kormánybiztosként - a zalai zsidóellenes zavargásokat. Súlyos betegségét bámulatos lelkierővel viselte, és főispáni tisztségét egészen 1885. augusztus 13-án bekövetkezett haláláig megtartotta. „Példás jelleme, nemes szívjósága, őszinte kedélyessége, tudományos képzettsége pártatlan volt, s e nemes tulajdonainak mindenki tisztelettel és közbecsüléssel adózott” - írta róla az egyik nekrológ. 1885. augusztus 16-án temették el Gelsén. Síremléke ma is ott áll a gelsei temetőben, fiatalon elhunyt, jeles sógora, Csertán Sándor sírja közelében.¹¹¹¹

Jegyzetek

¹ Zulu Megyei Levéltár (ZML) Zala vármegye nemesi közgyűlésének jegyzőkönyve (kgy. jkv.) 16/8. február 9.; ZML Nemességvizsgáló iratok 1728. Fasc. 1. Prot. 8. 21. p., Fasc. 1. Prot. 9. 109 p., Fasc. 1. Prot. 10. 2. p.
² ZML Zala vármegye nemeseinek lajstromai, 1829 és

1845.; Zala vármegye nemességének 1835-ös vagyonbecsélése, Muraközi járás, Perlu.
³ ZML A nagykanizsai piarista gimnázium iratai. A tanuló anyakönyve, 1817-1820
⁴ Vajda Lászlóné: Csertán Sándor, Zala megye kormánybiztos (1809-1864). Zalai történelmi tanulmányok 1994. [Zalai Gyűjtemény 35.] [Szerk. Bilkei Irén] Zalaegerszeg, 1994. 215-242. o.
⁵ ZML kgy. jkv. 1829:1062.; Vajda Lászlóné 216. o.
⁶ ZML kgy. jkv. és közgyűlési iratok (kgy. ir.) 1829:890.
⁷ Deák Ferenc ügyési iratai. [Sajtó alá rendezte Molnár András] Zalaegerszeg, 1995. 13., 142. o.
⁸ Zala megye 1885. aug. 16. [33. sz.]; Zalai Közlöny 1885. aug. 22. [34. sz.] [Glavina nekrológiai a lapok első oldalán olvashatók.]
⁹ ZML Séllyey család levéltára. Glavina Lajos levelei Séllyey Elekhez, Körmen, 1830. máj. 24., 1831. márc. 2.
¹⁰ ZML Séllyey cs. lt. Glavina levele Séllyey Elekhez, Körmen, 1836. ápr. 21.
¹¹ Kossuth Lajos: Ifjúkor iratok. Tótvényhatósági Tudósítások, [Sajtó alá rendezte Bartha István] Bp., 1966. 1040. o.
¹² ZML kgy. jkv. 1834:512.
¹³ Zala megye 1885. aug. 16. [33. sz.]; Zalai Közlöny 1885. aug. 22. [34. sz.]
¹⁴ Pannonhalmi főpápa levéltára. [PFL] Chernel család levéltára. Glavina Lajos levele Chernel Elekhez, Nemesapáti, 1843. aug. 28.
¹⁵ ZML kgy. jkv. és ir. 1845:530; Vas Megyei Levéltár. Vas megye nemesi közgyűlésének jegyzőkönyvei 1845:256., 1846:282.; Molnár András: „A zalai ügyezés”, Zala megye önkéntes adózói. Századok 1996. 5. sz. 1227-1228., 1232. o.
¹⁶ Magyar Országos Levéltár [MOL] A 105. Magyar Kancellária Levéltára. Magyar Királyi Kancellária Informationsprotocollé der Ungarisch-Siebenbürgische Sektion. 1845. jún. 17. [22. ülés] 336, szám, 8-10. o.
¹⁷ Zala megye 1885. aug. 16. [33. sz.]; Zalai Közlöny 1885. aug. 22. [34. sz.]
¹⁸ PFL Chernel cs. lt. Glavina Lajos levele Chernel Elekhez, Palin, 1847. júl. 26.
¹⁹ ZML kgy. ir. 1847:3889. [Az október 4-i kövélválasztást megelőző vita gyorsirással készített jegyzőkönyve]; Molnár András: Katonai karhatalom a reformkori megyegyűléseken. Hadtörténelmi Közlemények 1994. 8. sz. 85. o.
²⁰ Molnár András: Metternich sógora Vas megyében. Vasi Szemle 1992. 3. sz. 362-363. o.
²¹ ZML Zala vármegye állandó bizottmányának jegyzőkönyve (ÁB jkv.) 1848:4.
²² Pesti Hírlap 1848. máj. 26. [66. sz.] 479. o.; Zrínyi Károly: Csáktornya monográfiája. Csáktornya. 1905. 105. o.
²³ ZML Zala vármegye állandó bizottmányának iratai (ÁB ir) 1848:1182.
²⁴ Balogh Elemér: Az első népképviseleti választások Zala megyében. Közlemények Zala megye közgyűjteményeinek kutatásaiból 1986. [Zalai Gyűjtemény 25. sz.] Zalaegerszeg, 1986. 208. o.; Molnár András: A Muraköz 1848-ban. Századok 1998. 2. sz. [Sajtó alatti]
²⁵ Zrínyi Károly 106. o.; Novák Mihály: Zalavármegye az 1848-49. évi szabadságharcban. Zalaegerszeg, 1906. 29. o.
²⁶ ZML ÁB jkv. 1948:985.
²⁷ Közlöny 1848. júl. 28. [49. sz.] 230 231 o.; Pap Dénes: A pesti magyar nemzetgyűlés 1848. hun. Pest, 1866. 2. füzet 272-274. o.; Novák Mihály 45-46. o.; Beér János - Csizmadia Andor: Az 1848/49. évi népképviseleti országgyűlés. Bp., 1954. 170 171. o.; Mejlinger Katalin: Zala megyei képviselők 1848-49-ben. Nótárius 1988. 2. sz. 5., 8-9. o.
²⁸ Közlöny 1848. aug. 5. [57. sz.] 267-268. o.; Pap Dénes 2. füzet 314 316. o.; Beér János Csizmadia Andor 179. o.; Mejlinger Katalin 9. 10. o.
²⁹ Beér János - Csizmadia Andor 215., 237. o.; Mejlinger Katalin 9. o.
³⁰ Közlöny 1848. oki, 3. [115. sz.] 585. o.; Zrínyi Károly 112. o.; Novák Mihály 96-97. o.
³¹ MOL H 2 Országos Honvédelmi Bizottmány iratai 1848:1993.; Hermann Róbert: Perczel Mór első honmentő hadjárata. Zala megye, 1848. október 17 - december 24. [Zalai Gyűjtemény 367/II] Zalaegerszeg, 1995. 91. o.
³² MOL H 92. Országos Nemzetőrségi Haditanács iratai. 1848:7716.
³³ Hermann Róbert 39., 91., 94. o.
³⁴ MOL H 2, Kossuth Polzei Akten 390. Glavina levélét Hermann Róbert engedte át közlésre. Szívességéit ez úton is köszönetet mondok!
³⁵ Hermann Róbert 91. o.
³⁶ Mejlinger Katalin 9. o.
³⁷ ZML Séllyey cs. lt. Glavina Lajos levele Séllyey Lászlóhoz, Pulin, 1850. márc. 27.; Mejlinger Katalin 9. o.
³⁸ Zala megye 1885. aug. 16. [33. sz.]; Zalai Közlöny 1885. aug. 22. [34. sz.]
³⁹ Foki Ibolya: Az 1883-as zsidóellenes zavargások Zala megyében. Közlemények Zala megye közgyűjteményeinek kutatásaiból. [Zalai Gyűjtemény 25.] Zalaegerszeg, 1986. 230-236. o.
⁴⁰ ZML Mikrofilmár A gelsei r. k. plébánia halotti anyakönyve 1885.; Zalai Közlöny 1885. aug. 15. [33. sz.]
⁴¹ Zala megye 1885. aug. 16. [33. sz.]
⁴² Zala megye 1885. aug. 23. [34. sz.] A síremlék fotóját Béres Katalin szívességéből közlöm.